„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
на целом табаку
уторником, четвртком и суботом.

Претплата и огласи
шаљу се на администрацију,
а рукописи
уредништву „Браника“ у Нови Сад.

Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући г. Л. Дунђерског, у дунавској улици бр. 15.

Рукописи се не враћају

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ

ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“:

на годину:	ф. 12	или 30	дин.
на по године:	ф. 6	или 15	дин.
на четврт године:	ф. 3	или $7^1/_2$	дин.

Поједини бројеви стају 10 нов.

ОГЛАСИ
рачунају се 6 нов. од реда ситних слова.
За жиг се плаћа сваки пут 30 нов.

Број 102. У Новом Саду, у четвртак 29. августа (10. септембра) 1896. Год. XII.

Уређење српске цркве у Босни и Херцеговини.

— Глас из Босне. —

Сарајево, 25. августа 1896.

Србима у Босни спремао се био нов колач. Као што сам вам телеграфисао, Калај је израдио неки „јединствени статут,“ којим је хтео да удеси српску цркву у овим крајевима. За бога, све је овде лепо и красно, све је удешено, све је сређено, само треба српска црква да добије своју сталну организацију.

Разуме се, овај покушај Калајев треба да буде неки уступак Србима. Само Калајија треба се бојати и онда, кад поклоне дели. Један велики државник српски има обичај да каже: „Ми Срби немамо данас већег и опаснијег непријатеља, него што је Калај; он је мудар и окретан, а познаје нас, те зна с које стране може нам подвалити.“ Тако се Калај сетио, да организира управу наше цркве; у самој ствари стало му је до тога, како би свој уплив пренео и на саму цркву. Тражи ослонац да се може мешати и у унутрашњи живот српскога народа у овим крајевима.

Турска владавина никад није задирала у унутрашњи живот Срба. С тога је и постојао патријархални живот међу Србима, и народ је био чврст и постојан, па за живот способан. Али треба све разорити, па тек онда може окупацијона политика славити тријумфе своје.

То није тако ни тешко. Цариградска патријаршија на све ће пристати. Треба јој дати новаца, па је све добро. Као што је познато, марта 1880. год. склопљена је конвенција између аустријске владе и цариградског патријарха Јоакима III. По тој конвенцији цариградска патријаршија пренела је на аустријску владу право именовања митрополита за Босну и Херцеговину, а за себе задржала је само то право, да јој се има пријавити име дотичног кандидата, који ће бити именован, „да би се обавиле каноничке формалности“, као што у конвенцији (чл. II.) стоји. Цариградски патријарх своје право у Босни — продао је. Цариградски патријарх добија годишње педесет и осам хиљада гроша у злату (чл. VI) Његова власт је у Босни и Херцеговини фиктивна, и ако би се са српском црквом и даље шта случило. архијереја у Цариграду неће заболети глава. Аустријски посланик у Цариграду, барон Каличе, с њиме ће свршити.

Да би се дакле извела „организација“, треба задобити приволу босанских архијереја.

И Калаји је збиља готов организацијони статут поднео тузланском митрополиту Мандићу и мостарском Перовићу, да ови пристану на тај организацијони статут. Кад би ови пристали, све би ишло као намазано. Православна црква је „епископална“, ту се не мора питати народ, толико је Калаји научио од наших затуцаних клерикала. Паства је у цркви само „управљани“ елемент, као што учи један ваш доктор. Да су митрополити пристали — ми би једног дана имали „организирану“ цркву, у којој би највишу власт имао Калаји.

Но митрополит Мандић кад је проучио тај фамозни организациони статут, то недоношче Калајево, он се ужаснуо, јер је видео, па што се иде. И он ускрати свој пристанак, а за њим и митрополит мостарски. Оба митрополита нису хтела пристати на ту нову организацију, која је у овај мах и излишна.

Шта ће Калаји даље радити, то не знам. Свакојако је изненађен овим држањем српских митрополита. Хоће-ли статут поправити, или ће сасвим забацити, то ће показати скора будућност. Као што сам извештен, архијереји су поднели и своје мотивиране примедбе на овај статут.

Ми мислимо, да би Калај имао другог посла, а не да организира српску цркву. Има у Босни ваздан нерешених, горућих питања, а српска црква има своју организацију, с којом може чекати и која може — преживети ову провизорију. У осталом овака питања нема смисла покретати, док се не реши државоправни положај Босне и Херцеговине. Прво се мора спољни положај земље утврдити, па онда се додирују овака деликатна питања, која се не могу решавати без утицаја народног.

Из овога можете увидети колико је босанској влади стало до тога, да олакша положај српскоме народу.

„Salonica to Servia“.

„СОЛУН СРБИЈИ“.

Под горњим насловом доноси енглеска „Централна Агенција Новости“ један чланак о Србији. Та агенција то је једна од моћних новинарских синдиката Енглеске. Писац овога чланка је један од управитеља те агенције. Та агенција снабдева многе енглеске листове чланцима.

Други наслов овога важнога чланка носи наслов: „Мађедонско питање и енглеска трговина“ и гласи овако:

„Жалосно стање Крита, као и саучешће, које је енглески народ увек показивао Грчкој, и свему што се Грка тицало, учинили су, да се критско питање и особено истакне испред наше очи. Али сумње не може бити, да је за Европу, па дакле и за нашу Енглеску, далеко озбиљније — мађедонско питање.

Усвајајући познату изреку лорда Солзберија, да је отоманска империја гангренозна, тим је самим казат и лек за болнога. Крит се може одсећи од Турске. Било да се то постигло у виду какве аутономије, као на острву Самосу, или присаједињењем, уз пристанак великих сила, грчкој краљевини, — а мухамедански становници да се уклоне снагом експропријације, — тек критско је питање доста просто и лако. Турска би ту само могла „уложити протесте“, и то је све, док, извесно, ни једна од великих сила не би имала бог зна шта противу операције. Али не стоји тако ствар са Мађедонијом. На против. Око Мађедоније вију се толике муштерије и такмаци, да ја сумњам да се може наћи план или памет, која би све прохтеве задовољила. Тако, на пример, Србија, која нема никаква излаза на море, тражи одушке и у том правцу, као год према западу, док факт, да је велики део мађедонског становништва српске народности, само иде у прилог овом потраживању. С друге стране, опет, Аустрија зна се какве погледе баца на Солун, и колико полаже да се дочепа егејских обала. Што се Бугарске тиче, она и подржава покрет мађедонски, да би могла доћи до какве Кавале, као што је дошла до садање Варне и Бургаса. Најзад, не треба заборавити, да и Црна Гора не би била лења ако би дошло до каквога — мађедонског — грабежа. Право да вам кажем, ја и не верујем да се мађедонско питање може без рата решити. А кад кажем рат, ја не разумем под том речју оружани напор Турске да одржи брзо измичуће јој се провинције у Европи, него говорим о рату, у коме би хришћански и балкански народи један с другим у крв загазили. На пример: Мени је, колико јуче, први министар Србије, г. Новаковић, у очи рекао: „да Србија не може дозволити да се мађедонско питање решава без праведног признања њених права“. Исто то ми је потврдио и вођ радикала, са изјавом: „да ако Бугари дирну у Мађедонију, Србија ће им одмах рат огласити“. Најзад, један и други истакнути политичар српски уверио ме је, с погледом на Аустрију: да, ако би та сила, ако би Аустрија, покушала ма што и у том правцу, то, далеко од тога да ју мирно пусте да Мађедонију зграби, — Срби би јој са оружјем у руци и Босну оспорили. Босански бегови, рече ми он, ништа друго и не чекају“.

У Бугарској влада исто расположење у истом питању. И Бугари налазе, да ако би Србија добила Солун, пре него би они себи осигурали накнаду у Кавали, да би то био самртни удар за њихову државу. Да Србија, дакле, ма шта озбиљно покуша у Мађедонији. они веле, да би ју дочекали као и на последњем војничком мегдану. Било како му драго, коначно решење мађедонског питања не може се дуго одлагати. Тамо већ тиња под пепелом ватра устанка, јер Мађедонци — па били они Срби, ил' Бугари — хоће да се Турчина опросте. Велике силе мораће се, дакле, у скоро и судбом те покрајине занимати, па и одлучити, шта ће се коме досудити. Али онда, и наша Енглеска треба јасно да зна, шта ће и како ће, разумем, какву ће политику развити кад мађедонска мука на ред дође.

Као што је познато, нашу — енглеску — политику опредељава наша трговина. Факт је, међу тим, да балканске пијаце брзо прелазе у монопол Аустрије. Управо, ако нисмо ради да нам ове пијаце за навек измакну, онда је и дужност Енглеске да стане на пут даљем ширењу Аустрије на исток. Јест, добијели Аустрија Солун, ми, Енглези, можемо слободно рећи збогом целој трговини нашој јужно од Дунава. Па шта да се ради? Треба праведно изравнати Србе и

ЛИСТАК.

Др. Марија Виола.

— Роберт Табори. —

I.

— Стари Хипократ би се превртнуо у гробу своме!...

Тако је узвикнуо управитељ гимназије Павле Руткаји, када су у варошком већу прочитали, да на лекарско место и једна женска компетује. И када се мање-више испоставило, да доктор у сукњи највише изгледа има, будући јој је квалификација понајбоља, љутини и бесу господина управитеља није било краја. Није даље могао више издржати, устао је и у већу овако проговорио:

— Нека нико не мисли од господе чланова, да сам ја женомрзац. Шта више напротив! Поштујем и уважавам нежнији пол, а томе у прилог иде и то, што сам некад у античкој форми и како моји критичари рекоше: класичном латинштином опевао Корнелију, ту врсну мајку браће Граха, али као што се и славуј не може навићи на крволочни посао сокола, тако и за женску клиника није. Па и зато, славна скупштино, si omnes consentiunt, ego non, contradico!

Варошка скупштина није пристала уз мишлење и предлог господина управитеља Павла Руткаија, већ огромном већином изабра за варошког лекара дра Марију Виолу.

II.

Идућег месеца лаке болести се рапидно намножише. Десило се некако једног дана, да је цео осми разред гимназијски апсенције добио. А баш леп пролетњи дан беше, и тога дана није грчки час био, који је, потабене, највише апсенција проузроковао.

Прошло је једанаест часова. Господин управитељ Павле Руткаји кренуо се, да посети своје болеснике. Хтео је да очима својим констатује ту страховиту бољу, која толико мучи његове ђаке, баш на три месеца пред испитом зрелости.

Но, на жалост, ни једног болесника не нађе код куће. Свугде је једнак одговор добио:

— Болесник је немирно ноћ провео по по подне му је болест толико попустила, да је сам отишао лекару.

Господину управитељу сену у глави ђаволска мисао. Отишао је и он у стан др. Виолин. У предсобљу нашао је читав осми разред. Послао је лекару своју посетницу и одмах га унутра пустише.

Павле се Руткаји убезекнуо. када је видео новог варошког лекара. Заиста, по спољашности јако је одударао од старог Хипократа. Лепо, свеже девојачко лице без икаква разметања. Вита као Дијана, плава као Церера, девичаста као Хеба, а бујна као Хигијеја. Боље класичне успоредности није му у тај мах пало на ум.

— Чему да благодарим ту срећу, да ме је мој највећи непријатељ посетио? — упитала је др. Виола, смешећи се.

— Опростите... али ја нисам никако ваш непријатељ! — дрхтао је управитељ, — то беше само за љубав начела... Али сада...

— Но, сада?

— Увиђам своју погрешку. Је-ли вам то доста?

— И сувише доста, господине управитељу! И будући сте толико лојални, помоћи ћу вам у вашој невољи.

Отворила је затим предсобна врата и овако ословила господу ђаке:

— Господо! Господин управитељ управио је на мене питање, да-ли здравствено стање ваше допушта, да перфективне глаголе предузмемо. Дијагноза потпуно задовољава и ја сам овластила господина управитеља, да преслишавање из грчког језика може и овде предузети. Молим, господине управитељу, изволите испитивање отпочети.

Двадесет и седам недовољних красило је тога дана бележницу господина управитеља. Другог дана беше цео осми разред потпуно здрав.

III.

Но тим је више болеснији био господин Павле Руткаји. Полако се укорењивало у њему то убеђење, да срце његово болује од таке болести, коју само др. Марија Виола излечити може.

Потражио је тамо међу старим хартијама својим класичном латинштином написану оду мајци браће Граха, и премишљао је, не би-ли се могла и на др. Виолу применити?

Дрска мисао сенула му је у глави, да се по угледу осмог разреда и сам као болесник пријави. Но ипак је овладао у њему онај пуритански мушки карактер.

Али је ипак нешто друго учинио. Као оно Регуло, што је лаће своје погорео, тако је и господин управитељ сео и у писму запросио руку дра Виоле. Одговор је њен овако гласио:

„Нико потврдити не може, да сам ја човекомрзац. Шта више, напротив, поштујем и уважавам мушки пол, чему у прилог и то иде, што сам некад у античкој форми и како моји критичари рекоше, класичном латинштином опевала Аристотела, тога оца филозофије. Али као што сова тица певачица није, тако и данашњи мушки за мужеве нису. Si omnes consentiunt, ego non, contradico.“

Павле Руткаји је онемио. Тај мали враголан исписао је његове речи из општинског записника и послао му — корпу.

Мол. **Жарко Радонић.**

Ермени и њихова прошлост.

За Ермене се зна још на неколико векова пре Христа. У прастаро доба њихова се држава звала: Хајастан, а они Хајцима, које су име добили од Хаика, праунука Јафетова, једног од Јаковљевих синова.

Ерменија се простире између Курдистана, Персије, Црног и Касписког мора. Некад је то била силна и пространа држава — у првој половини другог века пре Христа — а данас

Бугаре. — Бугарској т р е б а д а т и К а в а л у, а **Србији Солун** („Salonica to Servia“). Ну, да уђемо мало и у појединости овог предмета.

Дакле, Бугарска, од кад је захватила Источну Румелију, има два морска пристаништа: Варну и Бургас. У години 1864. у та је два црноморска пристаништа ушло и изашло неких 154 енглеских лађа, укупне снаге од неких 179.000 тона. Србија нема ни једног морског пристаништа, и сва њена трговина са Енглеском мора ићи низ Дунаво, или преко Турске и турских железница на Солун. Сад, да видите, шта ц и ф р е кажу — колики т. ј. удео они дају аустријској а колики енглеској трговини, као и да-ли нас оне не уче, да је крајње време, да се код нас озбиљно размисли о бољој будућности енглеске трговине на Балкану. Ево тих цифара:

I.

Енглеска увози робе у Србију	143.680 ф. ш.
Аустрија увози у исту Србију	950.290 „ „
Србија извози за Енглеску производа .	1.600 „ „
Србија извози за Аустрију	1.164.640 „ „

II.

Енглеска увози у Бугарску	806.928 ф. ш.
Аустрија увози у Бугарску	1,404.232 „ „
Бугарска извози за Енглеску	492.110 „ „
Бугарска извози за Аустрију	115.276 „ „

Даље, благодарећи својим морским одушкама на Варни и Бургасу, Бугарска је кадра и да води живу житарску трговину са западном Европом; док Србија, и ако је агрикултурна земља, продаје за багателу и своје жито и своје сено. Ни један производ њен не допире до енглеских пијаца, док милијуни јутара земље стоје неурађени, за то што Србија нема ни једно парче морске обале. Јес, Србија је у једно и исто време: земља чудесног богатства природног и пољопривредног детињства. И ма да се енглеска пољска машинерија у њој високо цени, опет, благодарећи горњем недостатку, као и неусталаштву наших фабричких фирама, највише ако се у окрузима српским око Дунава зна за благодети пољске технике. Сем тога, и Србија и Бугарска имају огромна стада оваца, дакле и услове за живу трговину с вуном. Али, прво, докле год се ови народи ближе не упознаду са начелима светске трговине; а друго, докле год њихови сељаци не буду доведени у непосредни трговачки додир са енглеским фабрикама, они ће и даље бити приковани за систему, која чини те Аустрија бере плод њихова труда. Што се политичког имена наше отаџбине тиче, и ту можемо рећи, да је наша Енглеска дубоко записана у срцу балканских народа. И Србија и Бугарска знају да Енглеска, ни у 1878. год. није имала према њима никаквих задњих мисли; и обоје се благодарно сећају нашег саучешћа у последњој им борби за слободу. Ми смо погрешили што смо у Берлину цепали Бугарску, а Аустрију направили господарем источне обале мора Јадранскога. Али сад је моменат да то исправимо, и да се љубављу балканских народа достојно користимо. Као што рекох, и Србија и Бугарска су земље способне за огроман трговачки развитак. Обе потребују — на пример — нове железнице и, за грађење њихово стране капитале. Најзад, макар каква била политичка судба њихова, једно је сигурно, а то је: да ће се и Срби и Бугари борити на смрт и на живот противу даљег продирања Аустрије на Исток. Само природно је дакле, што они жудно изгледају дан, када би трговачке везе њихове са нашом Британијом порасле и ојачале.

Карло Норман.“

Шта хоће Срби у Угарској?

Од како се проносе гласови, да ће се у скоро обавити избори за угарски сабор, од то доба мађарске странке почињу много више да се обзиру на нас Србе, јер се надају потпори с наше стране. Независњачка странка се натиче с пучком, како би за себе задобила Србе; њени органи отварају сад ступце своје српским жељама. Тако орган независњачке странке у Сомбору, „З о м б о р и Х и р л а п“, чији се уредник др. Ш. Патај кандидује у крњајском срезу, доноси у једном од својих последњих бројева писмо једног српског политичара под горњим насловом; уредник тог мађарског листа додаје, да радо штампа писмо српског политичара, јер се из њега види, шта хоће немађарске народности, и како се мало разумеју у овом питању они мађарски политичари, који тврде, да нема народносног питања. Значајно је, да један мађарски лист у опште и доноси мисли, које се оснивају на закључцима народносног конгреса, а камо-ли да их у неколико и одобрава, као што се види из уредникове примедбе.

Из тога писма српског политичара доносимо ове главне мисли:

„Како се сада све странке спремају за изборе и организују се, ваља знати и то, какву улогу желе немађарске народности да имају приликом избора, односно: какав програм одговара уверењу и захтевима народносним. У том погледу је меродаван програм, који је усвојен на народносном конгресу год. 1895. у Будимпешти, јер га одобравају не само Срби без разлике странака, него нарочито одговара жељама Румуна и Словака, тако да се тај програм може и мора сматрати општим народносним програмом.

Етнографски одношаји, историјски развитак и природа наше државе искључује то, да атрибуте државности себи присваја једна једина народност, к о ј а н е с а ч и њ а в а в е ћ и н у с т а н о в н и ш т в а него захтевају, да се све народности скупа идентификују с државом“. — Затим писац ређа све жеље немађарских народности у смислу програма народносног конгреса, па вели:

„Народности ће тражити, да им се осигура потпуна слобода, да се автономним пословима (у жупанији, градовима и општинама) безусловно слободном употребом народносног језика и у управи и судству даде народносно обележје. У крајевима пак, где народности живе измешане, да се жупаније заокруже према језичким и народносним границама. С тога народности и нису задовољне са т. зв. народносним законом од 1868. год., с тога ће се, ако народностима пође за руком да пошаљу неколико народносних посланика па угарски сабор, искати да се тај закон промени и рашири у духу народносне автономије и равноправности. Нарочито ће се тражити, да држава потпомаже културне цели и осталих народности, а не само Мађара; да се законом осигура право збора и договора, јер се немађарским народностима при том увек правиле огромне сметње. Захтеваће се, да се не само поштује црквено-школска автономија, која је постала илузорном услед самовољног мешања владиног, него да се одредбе, које се односе на то, прошире сходно начелу автономије“.

Напослетку писац писма спомиње народносне жеље у погледу безусловне слободе штампе, ревизије црквено-политичких закона, реформе пороте у правцу, да народности имају више удела у њој, па завршује:

„Да је у Угарској појам о слободном бирању познат, да је ту осигурана слобода политичке борбе, то би народности за цело гласале само на кандидате с народносним програмом, али к а к о с е У г а р с к а с м а т р а з а р а ј с а м о ј е д н е н а р о д н о с т и, како су у Угарској изборни срезови тако подељени, а бирачке листе тако улешене, да су народносни бирачи стерани у буџак или сасвим искорењени, па се при изборима догађају тако нечувена насиља и злоупотребе, д а т а к и х н е м а у ц е л о ј о б р а з о в а н о ј Е в р о п и, — то би у таким приликама било мучно истицати народносног кандидата. С тога су народности и изрекле у начелу пасивитет. . . Ко хоће у немађарским крајевима да задобије језгру бирача, дакле на пр. код нас овде Србе, тај мора бити или Немађар, или мора ступити са чисто народносним програмом“.

И з ј а в а.

У 20. броју „Budapesti Napló“-а (број од уторника 8. септембра т. г.) има један антрфиле, у коме се силом хоће да докаже, како је онога дана, када је дописник истога листа био на интервју-у код Његове Светости и господина дра Полита, у Карловцима била не редовна седница Школскога Савета, већ конференција српске народне слободоумне странке под председништвом Његове Светости!

По свему судећи, тај је антрфиле могао написати само сарадник истога листа, кога је редакција послала амо на интервју. С тога сматрам за дужност, да истапи у хатар, и ја, од своје стране изјавим ово:

Дописник „Напло“-а стигавши у Нови Сад, пошто није нашао дра Полита, обратио се на мене, као уредника „Браника,“ на интервју. Ја сам му рекао: **„Г. др. Полит је у Карловцима у седници Школскога Савета, коме је члан.** С тога ће најбоље бити, да га дочекате у Н. Саду, а ја ћу вам израдити, да вас он прими у вече овде, када се буде из Карловаца враћао.“ Но дописник је силом хтео, да иде у Карловце, јер је хтео да интервјуише и Патријарха и ако сам га ја од тога одвраћао, говорећи му, да би тај интервју био без цељи, јер Патријарх стоји са свим изван наше изборне борбе, а ни иначе нема с нашом странком никаквих конексија. Но дописник је хтео силом да иде у Карловце и ја сам му, мислећи, да му је одиста стало до тога, да се информише о правоме стању ствари, дао препоруку на г. дра Полита, који га је, тога ради, тамо и примио.

Д о к а з и в а т и, да је онога дана, који дописник наводи, била у Патријаршији одиста седница Школскога Савета а да није била, ни писник наводи, могла бити, конференција наше странке — било би недостојно озбиљних људи. Али питам ја, како може и сме дописник „Budapesti Napló“-а на основу овога, што сам ја овде навео, и на основу онога, што је са мном говорио, како може и сме — питам ја — **на основу тога** тврдити, да је онога дана била у Карловцима конференција наше странке а не седница Школског Савета?! Ја, који у конференцијама наше странке свагда учествујем и перо водим, ваљда бих што морао знати о тој тобожњој „тајној“ конференцији. Дописник Наплова добро је све то знао и зато је искао, да му издам резолуцију, и проглас на бираче, за који сам му рекао, да је за сада још тајна!!!

Али још нешто имам да приметим. Г. дописник изјавио ми је при доласку, да је дошао, да се информише о п р а в о м е с т а њ у с т в а р и, јер су они горе — хотимице или случајно — сви редом криво информисани о нашим стварима, а специјално о овој изборној борби. С а м о т о г а р а д и, да би се горње јавно мњење са пута кривих информација извело на прави пут, ја сам г. дописника задржао читав сахат код себе и дао му нужне обавештаје, које му је доцније и г. др. Полит потврдио. Само тога ради ја сам му дао препоруку на г. дра Полита, који га је такође само ради тога примио. С а м о т о г а р а д и ја сам пристао и на његову понуду, да наши листови ступе у замену, и да од времена на време пишем о нашим стварима информативне уводне чланке за „Budapesti Napló.“ Па када је „Budapesti Napló“ после свега онога, што му је дописник овде чуо и видео, кадар о н а к о и о н о да пише, што је нашој публици познато, онда је јасно, да „Напло“ не шиље своје сараднике, да се ови информишу о правоме стању ствари, те да на основу тих интервјуа и информација изнесе на среду истину, како би обавестио заведено јавно мњење мађарско, него да му је циљ, да то заведено мњење — у своме партајском интересу — само још учврсти у заблудама; и јасно је, да њему интервјуи служе само за плашт, којим покрива намере, с којима му се сарадници a priori од куће на пут крећу, као што му је и овом приликом циљ била не информација, него да извртањем интервјуа разбије евентуални компромис српске народносне странке с пучком странком.

тамо живе једва непун милијон Јермена, који се искључиво баве сточарством и земљорадњом. Али њих има још толико, ако не и више, расутих по свету — по Русији, Персији, Европској Турској, Румунији и другим земљама. Ови, што су по свету расути, занимају се трговином, банкарским пословима, сарафлуком, па чак и торбарењем. У трговини и свима врстама банкарских послова велики су мајстори, и нису много скрупулозни у погледу морала, кад се то тиче пара и тецива. Они се у туђини узајамно помажу, чувају и хоће један за другог све да учине, што подсећа на особине семитског племена.

Они што су на дому — у Ерменској — добар су и веома гостољубив народ.

Хришћанску су веру примили још у другом веку по Христу.

*

По историцима ерменским, Арменик, син Хаиков. увећао је своју државу, тако, да се по њему назвала: Арменија, доцније Ерменија, а народ његов Армени, а доцније Ермени...

Грци опет тврде, да то име долази од Тесалца Арменика, учесника у аргонаутској војни.

Армонов син Ара, један од потомака Арменових пао је у борби против Семирамиде, услед чега је његов наследник признао сизеренство асирске државе.

За време тројанског рата, Армени су били на страни Тројанаца, а помагали су и Барбаху, када је овај сузбио Сарданапала, када је Арменија потпала под васалство мидијских царева, којима је чак и харач плаћала.

Последњи од осам краљева из племена Хаикова, живео је на двору свога зета Кира, и овај је обновио ерменску царевину и њом владао пуних 45 година. Доцније Ерменска потпадне под Персију, док је Александар Велики није, заједно с Персијом, освојио (330. пре Христа). По смрти Александра Великог, Ерменска потпаде под владавину Велеукида, и остала је тако све до Антиоха Великог; а кад Римљани Антиоха разбише, онда се од овога одметнуше два његова гувернера — Артаксиарес и Зариадрес, те први основа Велику Ерменску а други Малу. И њих су Римљани признали као ерменске краљеве.

Артаксиарес основа Артаксату престоницу Велике Ерменске; али његову династију прогнаше Асициди (150. године пре Христа), чија је владавина дигла ерменску државу на њен највиши врхунац. То је било под Тигром II., који је освојио Кападокију, Малу Ерменију; за тим Сирију, а најпосле и саму Вавилонију, и све је те државе присајединио Великој Ерменији.

Као шурак краља Митридата од Понта, био је уплетен у рат против Римљана. Њега најпре разбије Лукул а за тим и војска Помпеова, и онда је пао пред ноге силних победилаца, и био приморан, да од њих, као милостињу, прими круну и своје царство. Његов наследник — Артабазес I, издајом дошао је главе Римљанину Красу на његовом походу против Парта, па је зато и сâм платио главом године 31 пре Христа. Од то доба постала је Ерменска вековима предмет пљачке и опште грабежа у бојевима између Римљана и Парта; а доцније један део Ерменске потпадне под Византију, а још доцније сву је преплаве Арапи.

Само још једном, под владом династије Багратита, као васалних владалаца — силних багдатских калифа, — процвала је негда силна царевина ерменска; али због дуготрајних унутрашњих завада и међусобне борбе ерменских великаша, Ерменија поново клону и потпадне под власт Персијанаца, Татара и других освајачких народа, док је, најпосле, сву не освоји султан Селим II. године 1522. и присаједини је великој и силној царевини отоманској . . .

Од то доба, па до данашњега дана, Ерменска се није показивала ни да је жива.

* *
*

После оног првог покоља у Ерменској, један од кореспондената већих европских листова, упита неког од виших турских државника у Стамболу: зашто сама Блистателна Порта не учини нешто за Ермене? . . .

„Хтели би рећи, да се и Ерменији да̂ извесна автономија јел'те? . . . упаде му у реч Османлија.

„Па тако нешто.. Тек ово овако, у деветнаестом веку, остати не може..“

„Моћиће, моћиће, џанум... хоће да остане баш овако!... Ваља вам знати и утувити, да азијска Турска није оно што је европска Турска... Ерменија, Курдистан, Анадол, Арапска, — Мека и Медина — то су најстарије колевке, где се однијало и подигло велико османско царство. А снага и моћ тога царства не лежи у једној раси, у једном племену, већ је њихов извор у Мухамедовој вери.... Импулс свију пожуда, свију жеља, свију погледа наших долази са светога гроба Пророкова; а не треба сметати с ума, да је велики Калиф, да је глава Ислама, да је велики првосвештеник наше свете вере, сâм Султан.... Ми за сада још не знамо шта ће бити с нашом влашћу у Европи; али знамо шта ће бити с нашом светом колевком.... Багдат је, ваља знати, пред самом капијом Ерменије...

Ко нам у светињу дирне — ено шта га чека. Добро је не дражити лава кад је дремован... Кад се ко ружно иза сна тргне, он може свашта учинити. Муслумана је — као на земљи траве. И они сви једнако осећају. Немојте их много дрмусати. Ја не зебем од онога, што је било у Ерменији; ја зебем од онога што се може десити у сред овога Стамбула!... А то мора бити пре него што ће осванути — петак и субота!... Бурах је, истина, посрнуо у Европи, али је чивтетима окренут према Курдистану, према Анатолу, према Арабистану и према Багдату... И тешко ономе ко му с те стране приђе....“

*

Овај је говор вођен у Стамболу на неколико дана пре оних крвавих призора у Цариграду...

Т....

С тога ће сви Срби најбоље урадити, ако горњим интервјуерима, баш у интересу истине и наше ствари, у будуће — врата покажу!

У Новом Саду, 28. августа 1896.

Др. Бранислав Станојевић.

Политички преглед.

— **Распуштање царевинског већа.** Како лвовски лист „Слово Пољско“ јавља, аустријско царевинско веће распустиће се одмах пошто се састане; нови избори би се имали обавити у октобру.

— **Наследник кнеза Лобанова.** Као што страни листови дознају, руски цар Николај I. ће именовати за министра иностраних дела грофа Капниста, садањег посланика руског у Бечу.

— **Русија и Италија.** Кад је вест о верењу црногорске кнегињице Јелене са принцом Напуљским продрла у јавност, неки италијански листови су отуда прорицали велику корист Италији у њеним одношајима према абисинском краљу Менелику, нарочито с погледом на то, да ће се и Русија заузети код Менелика за италијанске интересе; то надање италијанско нарочито је изразио професор и бивши министар просвете, Мартини, у листу „Piccolo.“ Но судећи по писању руских листова, италијанске жеље у том погледу су претеране. „Ми од своје стране — веле „Московскија Вједомости“ — сматрамо такова очекивања италијанских новинара и државника за веома претерана, јер тешко је замислити, да би се Русија из саме наклоности према једноплеменој и једноверној Црној Гори умешала у распру између италијанске владе и краља абисинског, у распру, која се повела у пркос саветима, које је Русија у тој ствари давала Италији. Русија има толико других, веома важних питања на истоку, чије решење зависи од њеног ауторитативног учешћа, да она не може узети на себе и бригу о тако великој ствари, као што је положај Италије, у који је она дошла својом несретном абисинском војном. Но о том не може бити сумње, да женидба принца Напуљског с кнегињицом Јеленом може да послужи зближењу између Италије и Русије, и да буде нова залога за одржање европскога мира.

— **Шпанија.** Данашње доба, кад велике државе чине огромне напоре, да стварају колонијалне државе почеле су некоје од тих колонија да чине велике неприлике државама, које су их створиле. Због колонијалне политике су Енглеска и Немачка у доста јакој омрази. Али највећу несрећу са својим колонијама има ових дана Шпанија. Ова држава још није ни умирила Кубу, још није умирила устаске чете на овом дивном острву, а на осгрвима филипинским већ четују чете противу ње. Већ је неколико вођа четничких обешено, а неколико прогнато, али устанак се све више и више шири. Као што је обично, чим се појави овакав устанак у којој колонији, држава, чија је та колонија истражује, да ли нема чијег туђег прста у томе. Као што је познато, у Шпанији сви држе, да би се буна на Куби давно угушила, да је не помаже Америка. Сад се јавља, да побуну на Филипинама помажу неки немачки трговци.

— **Немир на Криту.** По најновијим вестима из Атине, изгледа, да ће се Крит коначно умирити. Грчкој влади јављено је телеграфски, да су устаничке вође у споразуму са члановима управе на Криту и посланицима скупштине изјавили, да ће пристати на услове, које су посланици великих сила за повраћање мира на острву са Турском уговорили. Ових дана су посланици великих сила такође у две вербалне ноте тражили од Порте, да енергично изведе све мере, које су потребне на основу углављеног споразума. Влада султанова, руковођена благодетним интенцијама свога господара за добро и мир своје државе, изразила је своју готовост, да у духу учињених концесија крићанских учини све што треба.

— **Путовање руског цара.** После дводневног бављења у Вратислави отпутовао је руски царски пар, испраћен ванредним одушевљењем. Немачки цар и царица испратили су своје госте у Герлиц, где се на станици опростили ванредно срдачно. Цар Николај је пољубио немачку царицу у руку и образ, а немачки цар тако исто руску царицу. Обе царице се пољубиле и врло усрдно опростише, а цареви се загрлили. — И руски и немачки листови слажу се у том, да је састанак цара Николаја с царем Виљемом једна нова залога за одржање мира и споразума међу европским државама.

Новости из места и из народа.

Нови Сад, 28. августа 1896.

— **Административни одбор епархије бачке** држаће редовну седницу 3. (15.) септембра о. г. у 9 с. пре подне.

— **Скупштина „Матице Српске“.** Управни одбор „Матице Српске“ решио је у својој данашњој седници, да главна годишња скупштина „Матице Српске“ буде 12. (24.) октобра о. г. у 9 с. пре подне

— **Самоубиство.** Данас у ¾ на 7 с. изјутра убио се у своме стану, у Бачањијевој улици, столарски радник Мита Нешић, момак од својих 30 година. За прави узрок самоубиства се не зна, неки држе, да се поплашио, што га је полиција цитирала, због претње двојици новосадских столарских мајстора, да ће их убити, а неки опет држе да је померио памећу.

— **Парница између Срба и Румуна због цркве.** Између Срба и Румуна у Сараволи развила се жестока борба због цркве. Одлуком кр. курије припале су Србима црква и школа, и ако Срби имају да исплате 6.705 ф. 38 нов., то ће им врло лако пасти, пошто Румуни за употребу црквених утвари при функцијама ван цркве имају дотичну пристојбу у српску црквену благајну плаћати. По највишој одлуци сви приходи припадају српској црквеној благајни, јер је црква од сада једино српска својина. У првом реду за овакав свршетак парнице највећа хвала припада г. дру Св. Димитријевићу, и учитељу Вујићу, који нису жалили труда ни времена, већ вредно порадише, да праведна ствар победи.

— Пишу нам из **Ирига**: „Код нас је на Велику Госпојину одржала наша омладина забаву и то са врло великим успехом. Наше певачко друштво управо нас је изненадило својим складним и лепим певањем. И сама нова композиција „смеса срп. нар. песама“ од нашег младог и даровитог коровође г. Милана Драгосављевића, отпевана је и по други пут уз буран аплауз присутне публике. Младом и даровитом коровођи је тог вечера честитало не само више угледних особа, већ и стручњаци, који су чули његову песму. — Штатуте наше певачке дружине није власт потврдила, али то не би требало да буде разлог, да певачка дружина престане са песмама. Исто тако нека наше омладинце не буне ни они „згољни“, који су отуд од „премиле“ дошли, те поједине чланове певаче денунцирају претпостављеној власти и све могуће чине, да их код исте већма оцрне. Чудимо се нашем предстојнику, иначе енергичном човеку, да таке денунцијације узима у обзир. Грађанство би требало да таке денунцијанте жиґоше. — Нашим младим певачима и певачицама желимо што сретнији рад у остваривању певачке дружине. Грађанин“.

— **Ново порезно звање.** 1. октобра н. р. отвориће се у Тителу ново порезно звање, под које ће потпадати ова места: Тител, Доњи и Горњи Ковиљ, Гардиновци, Кађ, Ковиљ-Сентиван, Лок, Мошорин, Tisza-Kálmánfalva, Вилово, Чуруг, Госпођинци, Ђурђево, Надаљ и Жабаљ.

— **„Солидност“ мађарске лутрије.** Познато је и нашем свету, са колико се ларме препоручује мађарска класна лутрија у Будимпешти, и заиста, многи се полакомили, те су уложили свој новац у ту несигурну игру. Већ са више страна се чуле тужбе, да та мађарска класна лутрија у опште не исплаћује добитке, или ако и исплати, а она добро окрњи. Тако нам сад из Сентомаша јављају, да је тамошњи један Србин имао срећку класне лутрије, и да је при последњем извлачењу та срећка добила 10 фор. Кад је послао своју срећку на исплату г. Хајнце-у, главном скупљачу у Будимпешти, добије одговор оданде, да се та срећка — изгубила, те је тако није ни исплатио. И ово је један повод више, да бар наш народ не игра на тој класној лутрији.

— **Родитељи пазите на децу!** У Врањеву се, како нам отуда јављају, у прошлу суботу десила грозна несрећа. Зорка, шестогодишња ћерка тамошњег ђакона Ђ. Бартулова, играла се са жигицама, па се у игри жигице запале, тако, да пламен обухвати несрећно дете. Мати је била одма притрчала, чим је видела, али је већ било доцкан. Зорка је сутрадан ујутру у најгрознијим мукама испустила своју невину душу. У Врањеву је та ужасна несрећа поразила све, тим више, што је сваки покојну Зорку волео, јер беше бистро и умиљато дете

— **Свадба на Цетињу.** Из Рима јављају, да ће свадба принца Напуљског и кнегињице Јелене бити 3. (15.) октобра о. г. у Риму, и да ће на свадби комовати кнегињици Јелени руски цар Николај, а принцу Напуљском немачки цар Виљем После венчања живеће младенци у Фиоренци.

— **Глумачки јубилеј.** Врсни члан и редитељ краљ. срп. нар позоришта у Београду, Светислав Динуловић, који је био и члан нашег нар. позоришта, славиће у октобру о. г. двадесетпетогодишњицу свог глумовања.

— **Несрећа при пуцању из прангија.** Како нам јављају из Сентомаша, догодила се тамо 6. (18.) августа велика несрећа. Тај дан као на дан рођења Његовог Величанства пуцало се из прангија код цркве. Прангије су пунили и палили Мита Субаков и Јоца Попић; кад су испаљене све прангије Мита и Јоца пођоше да их брзо опет напуне, али у хитњи нису помислили, да је у прангији после пуцња могла остати која варница. Како је Попић усуо барут у једну прангију, Субаков је већ стојао ту, да мете земље, но барут се запали и ужасно озледи обојицу. Само присуству духа у људи, који су ту стојали, може се захвалити, што није још веће несреће било, јер да се оба несрећна човека ова којима су хаљине гореле, приближила сандуку с барутом, па да се овај упалио, Бог зна шта би било. Но људи притрче, брзо скину упаљено одело са Субаковог и Попића и полију их водом. Обојица су тешко озлеђени.

— **Смрт једног памфлетисте.** Познати црногорски емигрант, Марко Бацковић, који је дао своје име оном гадном памфлету, што је писан против црногорског кнеза Николе по рецепту Маше Врбице и његових босанских протектора, — убијен је ханџаром у једном месту у рудничком округу, у Србији, где је у последње време живео.

Новости са стране.

— **Краљ и сељак.** При војеним маневрима наше војске у Галицији десио се овај случај: Кад је Његово Величанство у уторак. враћајући се са вецбалишта, село на кола у Ланима, молио Га је — како пољски листови јављају — један сељак, који је дуго служио у војсци, на колени с испруженим рукама за новчану потпору. Владар није допустио присутном окружном комисару витезу Пшибиславском, да седога сељака због те молбе уклони на страну, и заповеди, да сељакову молбу достави кабинетској канцеларији. У петак је Његово Величанство опет прошло кроз исто село, па кад је видело окружног комисара Пшибиславског, питало га је, да-ли је она молбеница предата кабинетској канцеларији. На одговор, да молилац још није предао молбеницу, наложило је Његово Величанство, да одмах гледа за тим и да се побрине, да се молбеница сељакова преда.

— **У славу венчања принца Напуљског** издаће милански трговац Фики нарочите поштанске карте; на предњој страни носиће те карте грб Италије и Црне Горе, а на другој ће бити ликови принца Напуљског и кнегињице Јелене.

— **Забрањен је професорски „приват“.** Угарски министар просвете још пре је забранио професорима средњих школа, да не могу давати „приват“ из предмета, које они предају. Ту своју забрану проширио је и на професоре препарандије из тих разлога, што у препарандије само сиромашнији долазе, и што се из те школе ступа у живот, где треба самостално радити, па зато у тим заводима треба ученике привикавати на самосталну радњу.

— **Зашто је одступио немачки ратни министар?** У своје доба много се нагађало о узроку одступања немачког ратног министра Бронзарта фон-Шелендорфа. Како сада из Берлина телеграфишу „Познањским Новинама“, узрок тај био је овај: „Приликом тврђавних маневара у Торну цар Виљем је развијао своје назоре о утврђењима у великом стилу. Наравно, генерали су одобравали те назоре, само се Бронзарт смешио и одговорио је цару, како би ти његови планови много стали новаца. На то цар Виљем одговори: „А кад бих ја заповедио да се набави трошак?“ Бронзарт фон-Шелендорф ће на то: „Али тих трошкова ни онда неће бити“. На те речи цар стаде и салутира пред генералом с речима: „Има-ли ратни министар још штогод да заповеди Његовом Величанству?“ У официрским круговима још тада се знало, да министровање Бронзартово неће бити дуга века.

— **Несрећа једног пуковника.** У прошлом броју јавили смо, да је пуковник Милош Стојисављевић сломио леву ногу. Како накнадно из Беча јављају, та се несрећа није догодила пуковнику Стојисављевићу, већ пуковнику Францу од 4. босанско херцеговачког пука.

НОВИЈЕ.

Цетиње, 27. августа. Јуче је стигло једно веће друштво италијанско да учини подворење кнегињици Јелени. Италијанце су Црногорци усрдно дочекали.

Берлин, 27. августа. Страним листовима јављају из Берлина, да ће руски цар, Николај II. на повратку свом из Дармштата немачког цара Виљема у Потсдаму опет посетити.

ТЕЛЕГРАМИ

уредништву „Браника.“

Атина, 28. августа. Усташи у Македонији скоро сваки дан трпе пораз. У Македонији има још мало усташа.

Мадрид, 28. августа. Услед устанка на острвима Филипинима шпањолска влада је решила, да наручи више ратних оклопница.

Просвета.

Епархијски учитељски збор у Темишвару.*)

У области ове темишварске епархије отпочео је у учитељским круговима покрет, који је по друштвени живот, развитак нашег школства, а нарочито за специјалне интересе нашег учитељства повољан. — Услед опште клонулости и нормалног расположења духова, осетисмо у потоње време наједаред свеж поветарац да душе, широм ове распрострте и расејане епархије стало се живље кретати, жудња за консолидацијом, јединством срп. народног учитељства почела је хватати све дубљег корена, те тиме народну просвету нашу на пут боље среће помаћи у напред. У раздобљу од 17 односно 7 година, од како није било учитељских зборова по овој епархији, много се изменило, настале су нове прилике, а многе су нам и школе сузбијене на животарење, због зачетог систематског требљења наших учитеља и осетљиве оскудице на њима. Темишварска епарх. школска управа вољна је излазити на сусрет сваком добру подручних и угрожених народ. основних школа и у сазнању, да им је постао положај јако озбиљан, нашла се побуђеном, да на темељу §. 90. уредбе за срп нар. православне нар. школе од г. 1872. и у смислу окружнице срп. нар. прав. школског савета, издане под бр. 2/39. ex 1879. о одржавању учитељских конференција, за 8. (20.) јула ове године сазове у Темишвару епарх. учитељски збор и потакнути га у исто доба на посао у додељеном му правцу и оквиру. Овде ми је напоменути, да је сазив епарх. учитељског збора нашао од стране учитељства у свима крајевима предусретљивог одзива. Дошло је на збор 44 делегованих учитеља и 13 учитељица, укупно 45 од 65 њих. Састанку епарх. учитељског збора овог претходило је конституисање среских зборова по свима протопресвитератима. На овим се делеговали повереници њихови за епарх. учитељски збор, а поред тога покренута су некоја замашна, на наше школске одношаје и на неодољиве потребе ових односећа се питања, што ће се предложити епархиј. учитељском збору на заједничко саветовање, у том похвалном смеру, како би овај од своје стране могао приправити себи угодно земљиште, подићи морални темељ за своју заједничку делатност и допринети колико толико прикупљањем за упознавање и поправљање стања народ. школа и учитељства у сваком погледу свој део и трибут народној просвети — уверен будући, да само у својој властитој снази може наћи најсигурнијег ослонца за се и да учитељство много дубље сваку неповољност, која снађе школу, осећа.

По јутру се види какав ће дан бити. Поред свих материјалних брига својих учитељство темишварске епархије, не жалећи ни трошка ни труда, одазвало се са огромно већим делом најугледнијих својих чланова позиву овом епарх. власти, који одзив данас је на домаку срп. нарцрквеног собора одвећ потребан, и уз доста живо саучешће искупило се на братском састанку и боравку у заказани дан у Темишвару, на међи српскога живља, где је овај, запљускан таласима туђих Српству анимозних, ненаклоњених елемената а од десетак година амо услед немара у наглом опадању у имању, социјалном животу и популацији. Не могу наћи речи, којима би исказао своју радост и весеље; чисто сам уживао у души, кад сам на свечаном скупу у цркви, где одстојасмо пред дверима у стајаћем руху свечану службу и принесосмо молитву створитељу света — угледао цвет нашег учитељства с лепом китом зорних српских учитељица, тим украсом свом пољу и српској школи, то дично јато поборника народне просвете, и расадника срп. народне културе. Једва ми се око могло нагледати таке изредне појаве, а нарочито очарало ме је милозвучно појање и особени чин светлог богослужења. Збор је одржаван у дворници срп. правосл. општине у предграђу Фабрици под председништвом епарх. школског референта, г. Мите Долге. На позив председников, привремено до конституисања збора, заузеше бележничка места г. г. Стева Нађвински, изасланик арадског и Стева Жупански в. кикиндског среског учитељског збора и предузеше попис оних чланова, који дођоше на овај збор, као и оних, који још не стигоше овамо.

Пошто је председник констатовао, да су изасланици огромно већим делом на окупу, отворио је седницу поздравним, њему својственим говором врло топло, напоменув, да је животни услов сваке установе, да има експанзивна земљишта, на којем може раширити свој плодотворни утецај, но да му ваља дати и — свежа и здрава ваздуха, у ком ће моћи успевати. Овај поздравни говор израђен је с особитом пажњом. Одмерено и речито приказивање стања народних школа и учитеља у опсегу темишварске епархије, напомена, да спојимо на раскршћу, ни тамо ни амо, — на коме ваља, да се учитељство поучава из искуства, као и да говорник жели збору да каже коју искрену реч и боље од себе потакне и побуди га на дубље премишљање особито важних питања — привлачише му симпатије целог збора и одавала му се једнодушна хвала, на говору том.

Одмах за тим извршило се избором часништва конституисање збора. За председничке заменике изабрани су акламацијом: г. г. Богдан

*) Због нагомилана материјала одоцнило. — Ур. „Бр.“.

Поповић, председник в. бечкеречког и Стеван Вукадиновић, председник арадског среског учитељског збора. За перовође пак: г. г. Стеван Нађвински, изасланик арадског, Душан Берић, изасланик темишварског и Мита Васић, изасланик в. кикиндског среског учитељског збора. Након конститујисања овог, изаслато је за предходно претресање предмета и стављање извесног предлога на дневни ред поверенство од пет чланова, који су одмах приступили послу свом. Међу тим прекинуо је председник седницу, док поверенство не буде готово с' склапањем дневнога реда. Услед пријаве, да се одбор за дневни ред конституисао, изабрав себи за председника г. Стеву Вукадиновића и да је склопио дневни ред, председник проглашује седницу поново за отворену и позива председника поверенства, да збору приопшти предмете и темата, који су му за расправу пријављени.

(Наставиће се.)

Позив

у редовну годишњу главну скупштину „друштва за српско народно позориште“.

Господа чланови „друштва за српско нар. позориште“ умољавају се, да изволе доћи у редовну годишњу главну скупштину друштвену, која ће се држати у Новом Саду, у суботу, 31. августа (12. септембра) 1896. у 9 сахата пре подне у дворани „Матице српске.“

Овом приликом напомиње се, да свака општина и правна дружина, у смислу § 4. устава друштвеног, има права да бира на 100 фор. прилога једнога, на 1000 фор двојицу, а на више од 1000 фор. тројицу заступника за сваку скупштину друштвену.

Дневни ред за ову скупштину установљен је овако: 1.) Оверење присутних чланова; — 2.) Извештај председникова о укупној радњи и стању друштвеном; — 3.) Трогодишња обнова часника друштвених. Избор: а) начеоника, б.) подначеоника, в.) секретара, и г.) благајника; — 4.) Извештај управнога одбора о стању фонда позоришног; — 5.) Извештај о рачунима главне благајне; — 6.) Извештај о рачунима позоришне дружине; — 7.) Извештај скупштинских прегледача о супер-ревизији рачуна позоришних; — 8.) Извештај управе о стању и радњи позоришне дружине; — 9.) Допуна трећине чланова управнога одбора; — 10. Одређење прорачуна на годину дана; — 11.) Предлози, који се у смислу пословног реда поднесу скупштини; — и 12.) Избор одбора за оверење скупштинског записника.

Из седнице управнога одбора „друштва за српско народно позориште“, у Новом Саду 3. (15.) августа 1896.

Начеоник
„друштва за српско народно позориште“
Др. Лаза Станојевић с. р.

Сава Петровић с. р.
секретар.

Свима,

јавним листовима, поштованој господи и госпођама, мојим пријатељима и познаницима, који су примили на знање и забележили, поздравили и честитали тридесетгодишњицу моје професорске службе, веридбу и венчање кћери моје Ирине са др. Платоном Чуповићем, мој избор и именовање за управитеља, — не доспевајући у ово доба од дужности и послова, да им особно и особено благодарим, благодарим им овако, особито и од свег срца благодарим у име своје и своје захвалне породице.

У Карловцима, 24. августа 1896.

В. Вујић,
пр. гимн. управитељ.

Трговина.

Нови Сад, 28. августа 1896.

Извештај семенарске радње Војина Јовановића у Новом Саду.

Од недеље амо цена је шеници почела да опада. Тако је пала у току од три дана за 30 нов., сваким даном по 10 нов.: То је зауставило ону брзу продају досадању, те се јуче и данас продавало с натегом; јер трговци се повлаче а само млинари купују.

Цене су биле ове:

Шеница прва роба 6. фор. 40 н.; средња 6. фор. 10—20; Наполица 5.90—6. фор. Кукуруз прва роба 3. фор. 40 н; средња 3. фор. 10—20; Зоб 4 фор. 80—90. Јечам 3. фор. 30—40. Пасуљ бели ситни 6. фор. 40 нов; крупни 6. фор. жути криван 5. фор. 50 нов; Све од 100 кила.

—

Течај вредности новаца на берзи у Будим-Пешти 28. августа 1896.

Ц. кр. дукати (нови)	5 ф. 65 н.
„ „ „ (стари)	5 ф. 64 н.
Дукати од 20 франака	9 ф. 50 н.

Огласи.

Трговина шпецерија, материјала, боја и гвожђа

ГЕЗЕ ХЕРЦОГА

У СТ. БЕЧЕЈУ

потребује једног млађег спомоћника, који говори српски, немачки и мађарски. Исти може одмах у радњу ступити. Првенство имају они, који су вични гвожђарској струци. 332 1—1

Стечај.

Овим се поново отвара стечај на упражњено учитељско место III. и IV. разреда мешовите школе у Товаришеву. Плата је учитељу 400 ф. — а учитељици 360 фор у готовом повцу; за перовођство 30 фор. — слободан леп стан с баштом и зимски огрев; од укопа — где позван буде — 1 фор. —

Учитељу или учитељици спадаће у дужност све прописане школске предмете предавати; повторну школу преко године недељом и четвртком с мушком децом уз горњу плату држати; а учитељ ће још обвезан бити у цркви редовно с леве певнице појати и школску децу у црквеном појању обучавати. —

Компетовати могу мушки и женске оспособљени за учитеља или учитељицу — који су вични мађарском — државном језику и испит из тог положили. —

Молбенице са нужним документима ваља послати најдаље до 14. (26.) септембра о. г. овомесном школском председништву.

Из седнице црквено школског одбора. држане у **Товаришеву**, 25. августа, (6. септембра) 1896. —

Мирослав В. Грујић, привр. перовођ. **Тоша Пиварски,** продседник.

Ad III. С. зап. 173. ex 1896.

Стечај.

Ради попуњења упражњеног места редовног професора за мађарски и немачки језик, историју Угарске, а по потреби и друге сродне предмете у срп. учитељској мушкој школи у Сомбору овим се расписује стечај.

Молбенице за ово место имају се најдаље до 8. (20.) септембра 1896. поднети срп. прав. нар. школском савету у Карловцима.

Молитељи имају доказати, да су Срби православне вере, и да су стекли оспособљење за ове предмете у којем свеучилишту или вишем педагогијуму, но првенство имају оспособљени за горњу струку гимназијски или препарандски професори.

Плата је оспособљеном професору 1000 ф. годишње са 10% станарином, после сваких пет година успешне службе годишња повишица од годишњих 100 ф. а после 30 година службовања мировина у износу постигнуте плате. Ако је постављени без прописане потпуне квалификације имаће плату од годишњих 800 фор.

Оспособљени професор ће се у смислу школ. уредбе сматрати за две године службовања као привремено постављен, а суплент се у опште поставља у привременом својству.

Из седнице срп. прав. нар. школског савета, држане у Карловцима 17. (29.) августа 1896.

Председништво
срп. прав. нар. школског савета.

330 2—3

316 3—3

ВАЉАНА ДЕВОЈКА

Млада, здрава, пријатна лица и попашања, која уме, осим српскога, мађарски и немачки језик говорити и добро рачунати, може добити место у великој трафици као продавачица у једној великој лепој приморској вароши.

Оне, које су већ служиле у којој трговини, имају предност а може и почетница бити примљена. —

Стан и кост добија у кући а плаћу по погодби. —

Оферте са фотографијом и сведоцбама, заједно са поштанском биљегом од 5 нов. за преписку, треба послати на администрацију овог листа под ознаком: „Ваљана девојка“. —

Способног
КОРЕСПОНДЕНТА И ПРОДАВЦА

који је у српском и немачком језику вичан, потребују за своју дрвару

Вршац, 3. септембра 1896.

329 1—1 **Н. Остоић и Баић.**

ТРАЖИ СЕ МИЛОСТИВО И ДОБРО СРЦЕ, које би узело под своје једно женско дете. Исто је у деветој години, чисто, здраво и разумно. Два је разреда срп основне школе с добрим успехом свршило. — Ближе извешће даје администрација „Браника“, ако јој се пошаље биљега од 5 новчића. 332 1—2

Шпецерајска и колонијална
ТРГОВИНА
Јована Поповића
У ПАНЧЕВУ

потребује једног **старијег спомоћника,** који одмах ступити може; првенство имају, који, осим српски и немачки, још и мађарски говоре. 331 1—1

ПРОДАЈЕ СЕ КУЋА

из слободне руке на новосадској главној пијаци, стари пон. бројеви: 627. 628. и 629, која вуче 2600 фор. годишње кирије. Ближа извешћа, уз биљегу од 5 нов., даје

319 2—3 Администрација „Браника.“

Васпитни завод
за женску децу
Марије М Маринковићке у Београду,
Врачар, крунска улица бр. 24.

Својим дугогодишњим радом на образовању и васпитању женске деце, препоручује се родитељима и стараоцима, да повере децу овоме заводу ради васпитања и образовања.

Овај завод постоји од 1875. године, а актом господ. министра просвете и црквених послова од 18. маја 1888. год. II. бр. 3762. добила сам ја лично право, да овим заводом даље управљам и да могу сведоцбе издавати.

Завод има:

4 разреда основне школе
4 „ гимназије
8 „ за немачки и
8 „ за француски језик.

Настава је по плану, усвојеном од господ. министра просвете, а у гимназијским разредима предају само признати професори. Туђе језике предају, осим мене, још и једна рођена Немица и једна Францускиња, обе дипломиране наставнице.

У заводу, осим школе, има установа пансионата и полупансионата, у које се прима одређени број младих девојака из добрих кућа.

Упис почиње 15. августа и траје до 1. септембра кад и предавања отпочињу.

Родитељи и стараоци, који желе дати децу у пансионат, треба да се пријаве заводу најдаље до 25. августа, да би деца могла бити на време смештена и добро снабдевена потребама.

Код овог завода установљено је и

„ДЕЧИЈЕ ЗАБАВИШТЕ“

удешено по најновијим начелима васпитања, нарочито „Фребла.“ у које се примају недорасла деца од 3—6 година, ради унапређења и васпитања.

Ближа извешћа по нарочитом програму, у коме је цео наставни план наведен, и који се на захтев свакоме родитељу шаље.

Многобројном одзиву нада се

У **Београду**, 24. јула. 1896.

Марија М. Маринковићка
управитељка.

307 7—10

Трговачка академија у Грацу.
Курс (течај) за абитуријенте.

Једногодишњи течај за трговачке науке за **свршене средњошколце,** који се желе трговачкој струци сасвим посветити или који су вољни уз великошколску науку набавити себи знања и у овој струци.

Поближе извештаје даје

Управа трговачке академије у Грацу.

244 3—6 **А. Е. пл. ШМИД,** управитељ.

СРПСКА БАНКА
У ЗАГРЕБУ
АКЦИЈСКИ КАПИТАЛ 9,000.000 КРУНА.
ПРИМА НОВЧАНЕ УЛОГЕ
НА ШТЕДЊУ И ПРИПЛОД
ЗА КАМАТУ ОД 4% ЧИСТО.
(БЕЗ ИКАКВИХ ПОРЕЗА ИЛИ ОДБИТАКА).

Могу јој се слати и страни новци, које она под најповољнијим условима преобража у аустр. новац.

Осим тога Српска Банка ради све солидне банковне послове и извршује их тачно и брзо. 411 40—52

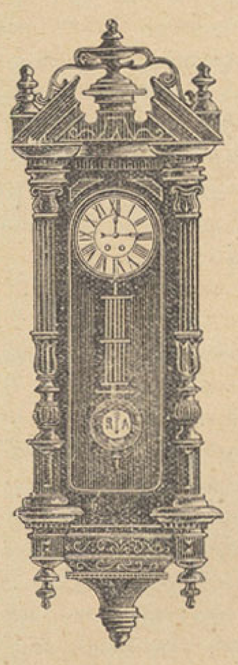

Адолф Екфелд
јувелир и сајџија
У Новом Саду
главна улица, број 7., преко пута од лебарске улице

продаје сву сребрну и златну робу, коју је од стечајне масе Филипа Шосбергера купио, испод фабричне цене.

Нека дакле нико од поштоване публике, којој ова роба потребује, не пропусти ову прилику, и, док робе на стовариштy буде, нека се за мали новац са сребрном и златном робом снабде.

304 3—10

Власник и издавалац: Дружина Браника. Одговорни уредник Никола Јоксимовић. Штампарија Браће М. Поповића у Новом Саду.